

Уочавање структуре приче на примеру „Немушти језика“

У најбитније елементе структуре књижевног дела спадају: грађа, тема, мисли и идеје, мотиви, фабула, сиже, књижевни лик, приповедање, описивање, дијалог, монолог, полилог, композиција, језик.

Прочитај наведену приповетку и уочи структуру приче!

Немушти језик

У некаква човека био један чобан који га је много година верно и поштено служио. Једном идући за овцама чује у шуми неку писку, а не знадијаше шта је. На тај глас отиде он у шуму да види шта је. Кад тамо, али се запожарило па у пожару змија пишти. Кад чобан то види, стане да гледа шта ће змија радити, јер се око ње са свију страна било запожарило, и пожар се Једнако к њој примицао. Онда змија повиче из пожара: "Чобане, за Бога, избави ме из ове ватре!" Онда јој чобан пружи свој штап преко ватре, а она по штапу изађе, па њему на руку, па по руци домили до врата и савије му се око врата. Кад чобан то види, нађе се у чуду, па рече змији: "Шта је то у зао час! ја тебе избавих а себе погубих." Змија му одговори: "Не бој се ништа, него ме носи кући моме оцу. Мој је отац змијињи цар." Онда јој се чобан стаче молити и изговарати да не може оставити својих оваца, а змија му рече: "Не брини се ни мало за овце; овцама не ће бити ништа; само хајде што брже." Онда чобан пође са змијом кроз шуму и најпосле дође на једну капију која је била од самих змија. Кад дођу ту, змија на врату чобанову звизне, а змије се све одмах расплету. Онда змија рече чобану: "Кад дођемо у двор к моме оцу, он ће теби давати штагод заиштеш: сребра, злата и камења драгога, али ти не узимај ништа, него ишти немушти језик. Он ће се дуго затезати, али ће ти најпосле опет дати." У томе пођу у двор к оцу, и отац плачући запита змију: "За Бога, синко! где си?" А она му каже све по реду како је био опколио пожар и како је чобан избавио. Онда цар змијињи рече чобану: "Шта ћеш да ти дам за то што си ми сина избавио?" Чобан одговори: "Ништа друго не ћу, него да ми даш немушти језик." А цар рече: "Није то за тебе, јер да ти то дам, па да коме кажеш, ти би одмах умро, него ишти друго штагод хоћеш даћу ти." На то му чобан одговори: "Ако ћеш ми што дати, дај ми немушти језик, ако ли ми то не даш, а ти с Богом остај! мени друго не треба ништа." Па пође да иде. Онда га цар врати натраг говорећи му: "Стани! ходи овамо, кад баш то хоћеш. Зини." Чобан зине, а змијињи му цар плуне у уста, па му рече: "Сада ти плуни мени у уста." Чобан му плуне у уста, а змијињи цар опет чобанину. И тако три пута плуну један другоме у уста, па му онда змијињи цар рече:

"Сад имаш немушти језик. Иди с Богом, али за главу своју ником не казуј, јер ако кажеш коме год, одмах ћеш умрети." Чобан пође кроз шуму, и идући чујаше и разумеваше све што говоре тице и траве и све што је на свету. Кад дође к овцама и нађе их све на броју и на миру, леже мало да се одмори. Тек што легне, али долете два гаврана те падну на једно дрво и почну се разговарати својим језиком говорећи: "Кад би знао овај чобан, овде где лежи оно црно шиљеже има у земљи пун подрум сребра и злата." Чобан кад чује то, отиде своме господару те му каже, а господар дотера кола па откопају врата од подрума и крену благо кући. Овај је господар био поштен човек па све благо даде чобану говорећи му: "Ево синко, ово је све твоје благо, то је теби Бог дао. Него ти начини себи кућу па се жени, те живи с отим благом." Чобан узме благо, начини кућу, и оженивши се стане живети, "и мало по мало изиђе он најбогатији човек – не само у ономе селу него у свој околини није га било. Имао је свога овчара, говедара, коњушара, свињара, многу имовину и велико богатство. Једном лицем на Божић рече он својој жени: "Спреми вина и ракије и свега што треба, па ћемо сутра ићи на салаш да носимо пастирима нека се и они провеселе." Жена га послуша и уради све како је заповедио. Кад сутрадан отиду на салаш, онда газда у вече каже свима пастирима: "Сад сви скупите се, па једите и пијте и веселите се, а ја ћу бити код стоке сву ноћ." И тако газда

остаде и остане код стоке. Кад је било око поноћи, али курјаци заурлају, а пси залају: курјаци говоре својим језиком: "Можемо ли доћи да учинимо штету, па ће бити меса и вама?" А пси одговарају својим језиком: "Дођите да бисмо се и ми најели!" Али међу псима бијаше један матори пас који само још два зуба имадијаше у глави. Онај матори пас стане говорити курјацима: "Тамо њима то и то! Док су још ова два зуба мени у глави, не ћете ви учинити штете моме господару." А то газда све слуша и разуме што они говоре. Кад ујутру сване, онда газда заповеди да све псе потуку само онога маторога пса да оставе. Слуге стану говорити: "За Бога, господару, штета је!" А газда им одговори: "Што рекох то да учините." Па се оправи са женом кући, и пођу на коњма: под њиме бијаше коњ, а под женом кобила. Идући тако човек измакне напред, а жена заостане. Онда коњ под човеком зарже: коњ вели кобили: "Хајде брже! што си остала!" А кобила одговара: "Е, ласно је теби: ти носиш једнога господара, а ја троје: носим газдарицу, и у њој дете, па у себи ждребе." На то се човек обазре и насмеје, а жена то опази, па брже ободе кобилу и стигне човека па га запита за што се насмеја. Он јој одговори: "Ни за што, само онако." Али жени не буде то доста него салети мужа да јој каже за што се насмејао. Он се стане бранити: "Прођи ме се, жено, Бог с тобом! што ти је? не знам ни сам." Али што се он више брањаше, она све више наваљиваше на њ да јој каже за што се насмејао. Најпосле јој човек рече: "Ако ти кажем, ја ћу одмах умрети." Она опет ни за то не марећи једнако навали говорећи да друкчије не може бити него да јој каже. У том дођу кући. Одседнувши с коња, човек одмах наручи мртвачки сандук и кад буде готов, метне га пред кућу па каже жени: "Ево сад ћу лећи у сандук па да ти кажем за што сам се насмејао; али како ти кажем, одмах ћу умрети." И тако легне у сандук, па још један пут обазре се око себе, кад али онај матори пас дошао од стоке и сео му чело главе па плаче. Човек опазивши то рече жени: "Донеси један комад хлеба те подај томе псу." Жена донесе комад хлеба и баци пред пса, али пас не ће ни да гледи, а петао дође и стане кљувати у комад; онда пас рече петлу: "Несрећо несита! теби је до јела, а видиш где газда хоће да умре!" А петао му одговори: "Па нек умре кад је луд. У мене има сто жена, па их свабим све на једно зрно проје кад где нађем, а кад оне дођу, ја га прождерем; ако ли се која стаде срдити, ја је одмах кљуном; а он није вредан једну да умири." Кад то човек чује, он устане из сандука, па узме батину и дозове жену у собу: "Ходи жено да ти кажем." Па све батином по њој: "Ето то је, жено! Ето то је, жено!" И тако се жена смири и никад га више не запита да јој каже за што се смејао.

1. Шта је тема приповетке? Подвуци тачан одговор!
Чобанин открива тајну животињског – немуштог језика.
Свађа чобанина и жене.
2. Којој врсти епског дела припада наведени текст? Заокружи тачан одговор!
Народна приповетка – бајка,   роман,   народна песма.
3. Ликови у приповетци су? _____
4. Напишите идеју дела? _____